

HRYNYUK Nataliya,
PhD (Economics), Associate Professor,
Kyiv National University of Trade and Economics
19, Kyoto str., Kyiv, 02156, Ukraine

ДОКІПЕНКО Larysa,
Associate Professor, PhD in Economic,
Associate Professor of the Department of Finance,
International University of Finance,
37, Victory Avenue, Kyiv, 03056, Ukraine

E-mail: n.hrynyuk@knute.edu.ua
ORCID: 0000-0002-4265-1421

E-mail: lorad@bigmir.net
ORCID: 0000-0001-6528-6810

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Проаналізовано стан фінансової безпеки підприємств України з точки зору їх фінансової спроможності протистояти можливим ризикам і небезпекам. Обґрунтовано роль і місце фінансової безпеки підприємства як фундаментальної складової системи економічної безпеки країни. Сформульовано основні завдання забезпечення фінансової безпеки й окреслено методологічні підходи до формування системи управління фінансовою безпекою підприємства.

Ключові слова: безпека, економічна безпека, фінансова безпека, фінансова безпека підприємства.

Постановка проблеми. Вразливість економіки України на тлі глобальних викликів, нагальна потреба в стимулюванні розвитку з одночасним зниженням рівня боргового навантаження, вразливість монетарної системи та проблеми фінансового сектора обумовлюють нагальну потребу в забезпеченні та підтриманні належного рівня безпеки держави.

Першочергової значущості набуває необхідність досягнення певного рівня економічної безпеки держави (ЕБД) в цілому і всіх її складових, серед яких особливе місце посідає фінансова безпека. Попри те, що переліки елементів економічної безпеки (ЕБ), запропоновані науковцями, є дещо різними, всі вони містять категорію фінансової безпеки (ФБ), що свідчить про її важливість у системі ЕБД.

Саме від ФБ залежить рівень розвитку як реального сектора економіки загалом, так і окремих його складових. З огляду на те, що економіка будь-якої країни базується на фінансах, фінансова безпека є не просто елементом, а ґрунтовною складовою ЕБ, формуючи окрему підсистему в системі ЕБД.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як свідчать дослідження, фінансова безпека, як і економічна, є надзвичайно складною багаторівневою системою. На сьогодні відсутня єдина думка щодо визначення категорії і складу поняття фінансова безпека. Погляди науковців по-різному відображають місце ФБ у системі економічної безпеки та її роль і вплив на економічні процеси в державі [1–5].

Різняться погляди науковців і з приводу рівнів застосування цього поняття. Більшість дослідників розглядають категорію фінансової безпеки винятково на рівні держави, тим самим лишаючи поза увагою ФБ інших суб'єктів: підприємства, населення, домашні господарства тощо [1–6].

У сучасних умовах зростає вагомість показників ФБ інших рівнів, особливе місце серед яких посідає фінансова безпека підприємства (ФБП) як головного суб'єкта господарювання сучасної економіки, оскільки безпека саме підприємства є підґрунтям як економічної безпеки загалом, так і фінансової зокрема.

Науковці, які займаються проблемами ФБП, здебільшого розглядають цю категорію або як складову його економічної безпеки, або як самостійний об'єкт управління [6–15]. Водночас, поза увагою залишаються питання визначення ролі та місця ФБП як складової ЕБ країни.

Поняття "фінансова безпека підприємства" має враховувати сутність фінансової безпеки держави, під якою розуміється такий стан фінансово-кредитної сфери держави, який характеризується збалансованістю й якістю системної сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних чинників (загроз), здатністю цієї сфери забезпечувати захист національних фінансових інтересів, достатні обсяги фінансових ресурсів для всіх суб'єктів господарювання і населення [3].

З огляду на зазначене, **метою** статті є дослідження стану фінансової безпеки підприємств України як головного суб'єкта системи економічної безпеки країни.

Матеріали та методи. Теоретичною та методологічною базою дослідження є комплексний підхід до застосування системи загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, а саме: теоретичного та логічного узагальнення, порівняння, аналізу і синтезу, формалізації, моделювання, наукового аналізу отриманих емпіричних даних та показників.

Результати досліджень. Наявність у складі ЕБ фінансової складової має суттєве методологічне і методичне значення. *Фінансова безпека* – це результат діяльності держави і всього суспільства у сфері фінансових відносин, спрямований на захист національних фінансових інтересів, на попередження і ліквідацію загроз розвитку і зміцнення добробуту громадян і домашніх господарств, фінансового стану підприємств, організацій, установ, галузей, регіонів, держави.

Увага, яка приділяється сьогодні ФБ, пояснюється важливістю її впливу на функціонування як держави в цілому, так і окремих її елементів. З одного боку, економіка держави керується через фінансовий механізм за допомогою фінансових важелів, а з іншого – фінансові можливості держави визначаються обсягом фінансових (інвестиційних) ресурсів, основними джерелами яких в Україні є бюджетні інвестиції (доходи бюджетів усіх рівнів, ресурси цільових фондів), власні

кошти підприємств та організацій (прибуток та амортизаційні відрахування), інші засоби (кошти громадян, громадських організацій, кредити вітчизняних банків, іноземні кредити).

Однак внаслідок зниження господарської активності підприємств, незадовільного фінансового стану більшості суб'єктів господарювання, зменшення бюджетних можливостей для інвестування, наявні джерела не забезпечують у повному обсягу фінансування державних видатків. Не сприяє збільшенню обсягів залучення інвестиційних ресурсів в економіку і наявність бюджетного дефіциту (табл. 1).

Таблиця 1

Зведений бюджет України у 2013–2019 рр., млрд грн

Рік	Доходи	Видатки	Кредитування	Профіцит / Дефіцит
2013	442.8	505.8	0.5	-63.6
2014*	456.1	523.1	1.0	-72.0
2015*	652.0	679.9	3.1	-30.9
2016*	782.9	835.8	1.8	-54.8
2017*	1 017.0	1 057.0	0.1	-42.1
2018*	1 184.3	1 250.2	1.9	-67.8
2019*	1 289.8	1 372.4	4.8	-87.3

* Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополь та тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: [16].

За даними Міністерства фінансів України, протягом останніх років видатки перевищували доходи державного бюджету. Попри значні суми кредитування, дефіцит державного бюджету тримався у межах дуже помітних, а часом навіть загрозливих значень. Постійний дефіцит державного бюджету свідчить про наявні негаразди, диспропорції і на загал може відображати розлад національної фінансової системи, що становить реальну загрозу фінансовій безпеці держави.

З іншого боку, ФБ будь-якої держави визначається насамперед її фінансовою незалежністю. Тому головним сигналом загрози ФБ держави є зростання державного боргу на фоні падіння виробництва і зниження виробничих інвестицій, що може призвести до банкрутства всіх її органів і резидентів, а отже, й до руйнування єдиної фінансової та грошово-кредитної системи держави (табл. 2).

Як свідчать дані табл. 2, сукупний Державний борг України за останні сім років зріс більше ніж у 3 рази, і майже 60 % його становить сукупний зовнішній борг. За досліджуваний період сукупний зовнішній борг зріс майже в 4 рази, що свідчить про посилення залежності економічної політики країни від зовнішнього фінансування. В цілому, за умов негативних індикаторів ФБ країни (тривалого характеру державного дефіциту, зростання зовнішньої заборгованості держави і внутрішнього державного боргу) говорити про безпеку і комфортність зовнішнього середовища для розвитку діяльності головного суб'єкта економічної безпеки держави неможливо.

**Державний та гарантований державою борг України
у 2013–2019 рр., млрд грн**

Показник	2013	2014*	2015*	2016*	2017*	2018*	2019*
Державний борг, усього, у тому числі:	480.21	947.03	1334.27	1650.83	1833.71	1860.29	1761.37
внутрішній борг	256.95	461.00	508.00	670.65	753.40	761.09	829.50
зовнішній борг	223.26	486.03	826.27	980.19	1080.31	1099.20	931.87
Гарантований державою борг, усього у тому числі:	104.57	153.80	237.91	278.98	308.11	308.16	236.93
внутрішній борг	27.13	27.86	21.46	19.08	13.41	10.35	9.35
зовнішній борг	77.44	125.94	216.45	259.89	294.70	297.81	227.57
Загальна сума державного та гарантованого державою боргу	584.78	1100.83	1572.18	1929.81	2141.82	2168.45	1998.30

*Без урахування результатів діяльності банків тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: [16; 17].

Фінансова безпека є складною багаторівневою економічною категорією, особливістю якої є вертикальний взаємовплив усіх її елементів: рівень ФБ держави є однією з головних загальних передумов забезпечення ФБ її складових, і навпаки – ефективність управління ФБ на кожному рівні та кожної складової впливає на загальний стан фінансової безпеки держави [18].

Відповідно до ключових напрямів макроекономічної політики в рамках Національної економічної стратегії 2030 основними елементами макроекономічної стабільності визначено стійкість публічних фінансів, монетарну стабільність та стійкий розвиток фінансового сектора на основі забезпечення фінансової стабільності та розвитку всіх його елементів [19]. А досягнути цього можливо лише за наявності надійної системи фінансової безпеки на всіх рівнях.

Діагностика ключових факторів та передумов стабільного функціонування підприємства як первинної ланки національної економіки дає змогу детально проаналізувати механізм взаємозв'язку макро- і мікрорівнів національної економіки та ступінь захищеності фінансово-економічних інтересів держави загалом і її основних складових.

В Україні протягом останніх років досить значна частка підприємств мала від'ємний фінансовий результат за підсумками своєї діяльності (табл. 3).

Таблиця 3

**Фінансові результати діяльності підприємств України
за 2013–2019 рр., млрд грн**

Рік	Чистий прибуток (збиток)	Для підприємств, які одержали прибуток		Для підприємств, які одержали збиток	
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат
2013	-22.8	65.0	179.3	35.0	202.1
2014*	-590.0	65.5	202.7	34.5	792.8
2015*	-373.5	73.3	353.0	26.7	726.5
2016*	29.7	73.0	396.7	27.0	367.0
2017*	168.8	72.4	515.5	27.6	346.7
2018*	288.3	73.9	584.4	26.1	296.1
2019*	523.8	73.6	772.0	26.4	248.2

* Без урахування результатів діяльності банків тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: узагальнено авторами на основі [17].

Як видно з табл. 3, попри помітну тенденцію до покращання ситуації протягом 2013–2019 рр., більше чверті підприємств усіх галузей економіки України на кінець аналізованого періоду виявилися збитковими, внаслідок чого загальна сума чистого прибутку великих та середніх підприємств України зменшилася більше ніж на третину.

В умовах жорсткого ринкового механізму забезпечення ФБП як основної складової економічної безпеки держави стає можливим за умови досягнення суб'єктами господарювання на різних етапах діяльності таких фінансових результатів, які б, з одного боку, забезпечували його фінансову стійкість, з іншого, – сприяли реалізації стратегічних завдань підприємства.

За досліджуваний період досить низькими були і показники рентабельності діяльності підприємств України (табл. 4).

Таблиця 4

Рентабельність діяльності підприємств України за 2013-2019 рр., %

Рік	Операційна діяльність				Уся діяльність			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		великі	середні	малі		великі	середні	малі
2013	3.9	5.0	3.2	2.2	-0.7	0.6	-0.1	-6.2
2014*	-4.1	0.7	-3.6	-17.9	-14.2	-11.1	-12.5	-26.5
2015*	1.0	4.0	0.0	-4.2	-7.3	-7.0	-5.0	-13.6
2016*	7.4	8.8	6.9	5.2	0.6	2.4	0.7	-3.6
2017*	8.8	11.2	7.3	6.5	3.0	5.2	3.1	-2.0
2018*	8.1	9.1	7.0	8.3	4.5	5.2	4.6	2.7
2019*	10.2	10.3	10.0	10.7	7.6	6.8	8.6	7.0

* Без урахування результатів діяльності банків тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: узагальнено авторами на основі [17].

Як свідчать дані табл. 4, на тлі відсутності чіткого тренду зміни показників протягом періоду дослідження, лише впродовж останніх двох-трьох років спостерігається тенденція до їх зростання, що аде-

кватно віддзеркалює економічні процеси в країні. Рентабельність операційної діяльності на кінець досліджуваного періоду була практично однаковою незалежно від розмірів суб'єктів господарювання, що свідчить про певне нівелювання залежності ефективності поточної діяльності підприємств від їх типізації за цією ознакою. Загальна рентабельність діяльності в 2019 р. на третину нижча за оперативну, що є непрямою ознакою певних проблем з ефективністю інших видів діяльності (інвестиційної, фінансової), які є передумовою фінансової безпеки господарюючих суб'єктів і фундаментом їх стратегічного розвитку.

Підтвердженням цього є значні коливання показників рентабельності операційної діяльності підприємств України за видами економічної діяльності (рис. 1).

Незважаючи на різке зростання відповідних показників в окремих галузях (оптова і роздрібна торгівля, операції з нерухомим майном, інформація і телекомунікації), рентабельність операційної діяльності підприємств системоутворюючих видів економічної діяльності (промисловість, будівництво, транспорт) залишається достатньо низькою, а в деяких випадках навіть демонструє тенденцію до зниження.

Отримані фінансові результати діяльності підприємств України (як в абсолютному, так і відносному вимірах) зумовили і досить складну ситуацію з їх фінансовою стійкістю (табл. 5).

Таблиця 5

Динаміка основних коефіцієнтів фінансової стійкості підприємств України за 2013–2019 рр.

Рік	Коефіцієнт		
	фінансової автономії	покриття боргу	фінансової стійкості
2013	0.34	0.52	0.53
2014*	0.25	0.33	0.47
2015*	0.28	0.40	0.49
2016*	0.24	0.32	0.41
2017*	0.25	0.33	0.42
2018*	0.25	0.33	0.41
2019*	0.27	0.37	0.41
<i>Нормативи</i>	<i>>0.5</i>	<i>>1</i>	<i>0.7–1.5</i>

*Без урахування результатів діяльності банків тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: розраховано авторами на основі [17].

Як свідчать дані табл. 5, протягом 2013–2019 рр. значення основних коефіцієнтів фінансової стійкості підприємств не відповідали загальноприйнятим рекомендованим нормативам. Упродовж періоду аналізу показник фінансової автономії коливався в межах 24–37 %, що негативно вплинуло на ФБ суб'єктів господарювання, оскільки, поперше, такі показники є прямим свідченням високої залежності діяльності від зовнішніх джерел фінансування, і по-друге, це обумовлює більш високий рівень фінансових витрат для відшкодування ризику інвестованих коштів. Схожу тенденцію демонструє і динаміка показника покриття боргу.

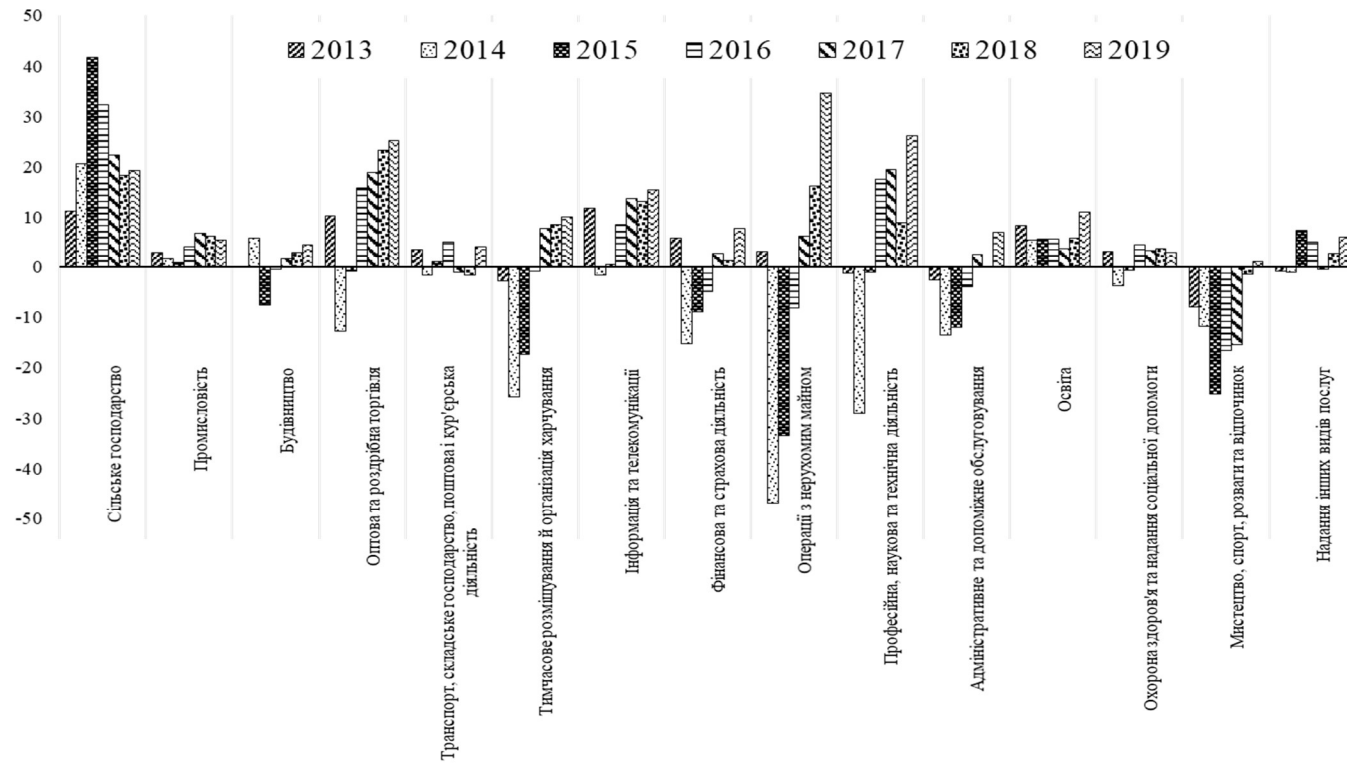

Рис. 1. Рентабельність операційної діяльності підприємств України за видами економічної діяльності за 2013–2019 рр.* , %

**Без урахування результатів діяльності банків тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.*

Джерело: складено авторами на основі [17].

Віддзеркаленням наведеної динаміки показників рентабельності є динаміка коефіцієнтів фінансової автономії і покриття боргу підприємств України за видами економічної діяльності (рис. 2).

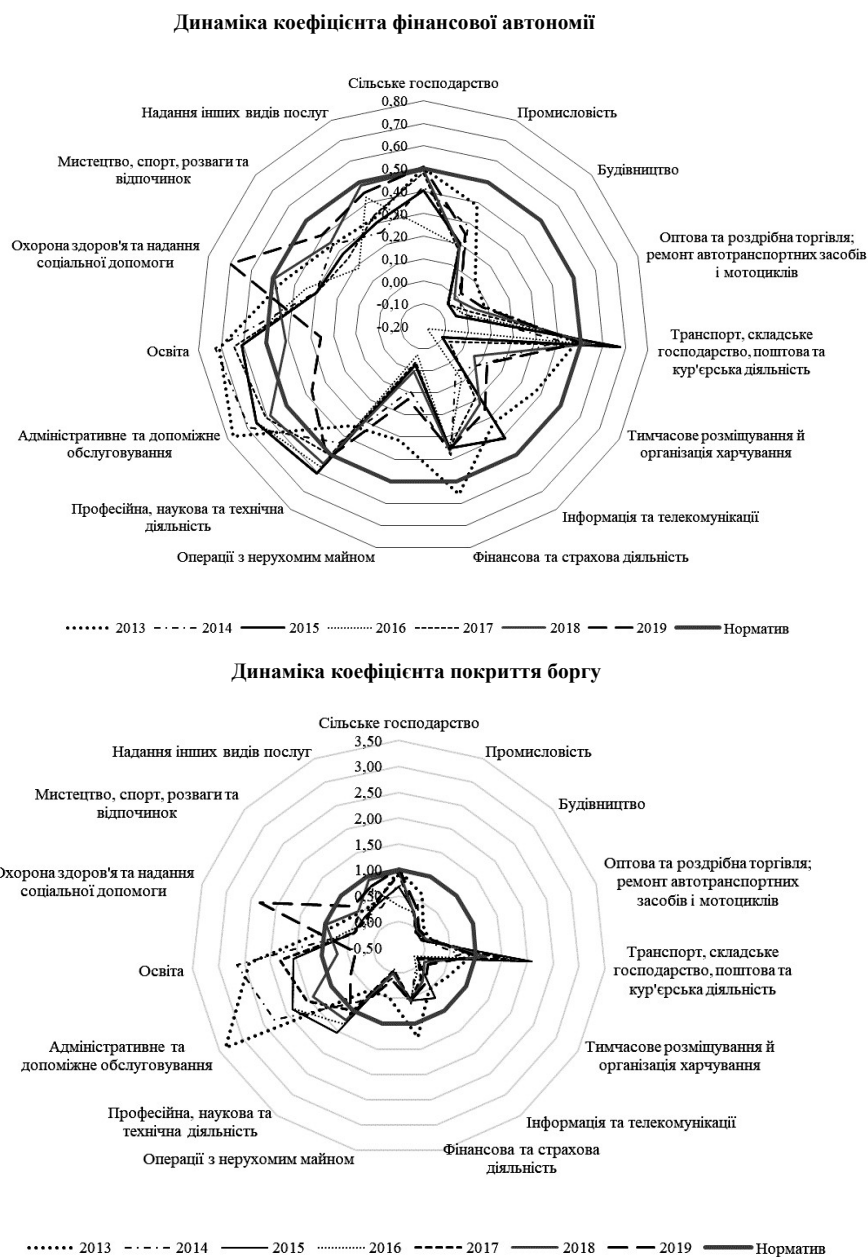

Рис. 2. Динаміка основних коефіцієнтів фінансової стійкості підприємств України за видами економічної діяльності за 2013–2019 рр.*

*Без урахування результатів діяльності банків тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: складено авторами на основі [17].

Незважаючи на більш високі значення відповідних коефіцієнтів в окремих, як правило, бюджетних галузях (охорона здоров'я, освіта тощо), показники в системоутворюючих галузях є значно нижчими від нормативу (див. *рис. 2*).

Фінансовий стан підприємства є основним індикатором його розвитку і характеризується сукупністю абсолютних і відносних фінансових показників, що ілюструють формування і використання його фінансових ресурсів. Таке трактування дає лише узагальнену характеристику рівня ФБ у минулому періоді, але не дає змоги визначити потенційні можливості щодо його збереження або покращання в майбутньому.

Попри широке застосування, обмеження оцінювання ФБП лише діагностикою фінансового стану в сучасних умовах супроводжується рядом проблемних моментів, які в узагальненому вигляді можна охарактеризувати таким чином.

По-перше, у практиці фінансової діагностики оцінювання рівня ФБП проводиться, як правило, з використанням класичного коефіцієнтного підходу і обмежується констатацією тенденцій минулих періодів. Це зумовлено, передусім, використанням наявної інформаційної бази, яка є основою для здійснення діагностики, – статистичною та фінансовою звітністю.

По-друге, більшість методичних підходів до оцінювання рівня ФБП передбачають розрахунок надмірної кількості фінансових коефіцієнтів, які здебільшого знаходяться у функціональній залежності між собою або дублюють результати та тенденції.

По-третє, інфляційні процеси, що притаманні українській економіці, призводять до викривлення результатів оцінювання (як правило, отриманих у результаті горизонтального аналізу). Відповідно, це потребує коригування фінансових показників з урахуванням певних дефляторів (зазвичай, індексу споживчих цін) з метою отримання більш точної оцінки тенденцій зміни показників рівня ФБП.

По-четверте, інформативність порівняльного аналізу в процесі діагностики рівня ФБП є низькою, оскільки відсутня відповідна нормативна та статична база, відповідно, недостатньою є й обґрунтованість середньогалузевих показників, які б могли бути основою для порівняння. У світовій практиці наводяться загальновизнані нормативи основних фінансових коефіцієнтів, але порівнювати їх з фактичними результатами діяльності вітчизняних підприємств недоцільно.

Підтримка підприємства у стані фінансової безпеки – це головна передумова його стабільного розвитку. Тому основна мета забезпечення ФБП полягає в тому, щоб гарантувати його стабільну поточну діяльність і високий потенціал розвитку в майбутньому. В той же час фінансова безпека підприємства є комплексним поняттям і пов'язана не стільки з внутрішнім станом самого господарюючого суб'єкта, скільки з впливом зовнішнього середовища. Взаємодія підприємства із зовнішніми суб'єк-

тами здійснюється в ринковому середовищі, одним із параметрів стану якого є присутність загальноекономічних ризиків, пов'язаних зі стадією розвитку економіки країни в цілому, з розвитком інфляційних процесів, рухом ставки банківського відсотка, паритетом валют тощо.

Проведений аналіз не дає можливості коректно оцінити рівень ФБ підприємств України, а формує лише загальну уяву про стан підприємств з точки зору фінансової спроможності протистояти можливим ризикам і небезпекам. Загалом наявна ситуація є тривожною з точки зору потенціалу успішного функціонування господарюючих суб'єктів у майбутньому. Погіршують прогнози ФБ суб'єктів господарювання і негативні тенденції зовнішнього середовища їх діяльності (табл. 6).

Таблиця 6

Критеріальні показники економічного клімату в Україні за 2013–2019 рр.

Критерій	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Індекс споживчих цін	-0.3	12.1	48.7	13.9	14.4	10.9	7.9
Середня депозитна ставка для суб'єктів господарювання, грн	6.7	9.7	12.4	11.4	9.1	12.7	13.5
Середня кредитна ставка для суб'єктів господарювання, грн	14.4	16.4	20.9	17.5	14.1	17.8	17.7

Джерело: складено авторами на основі [17; 20].

Порівняння критеріальних показників економічного клімату в країні з проаналізованими показниками фінансового стану підприємств свідчить про їх недостатній рівень для комфортної підприємницької діяльності, що є віддзеркаленням проблем з економічною безпекою ведення бізнесу в країні.

Тенденції останніх років, нестабільність та непрогнозованість економічної ситуації та векторів розвитку економіки країни також негативно впливають на загальне економічне середовище функціонування вітчизняних підприємств, не дозволяють їм здійснювати якісне планування та прогнозування результатів своєї діяльності навіть на короткострокову перспективу. Необхідність розробки та запровадження у практичну діяльність вітчизняних підприємств ефективної системи забезпечення ФБ зумовлена і суттєвим збільшенням кількості факторів ризику (як внутрішніх, так і зовнішніх), а також потребою в управлінні ними з метою мінімізації негативного впливу чи його нівелювання.

З іншого боку, негативна динаміка процесів у соціально-економічній сфері країни в цілому, довготривалий розлад системи державних фінансів та фінансів господарюючих суб'єктів потребують формування ефективної системи забезпечення ФБ на всіх рівнях управління. З огляду на зазначене, необхідною передумовою заснування і ефективного функціонування системи ФБ є, насамперед, створення національних фундаментальних засад (правових, економічних, фінансових, інформаційних тощо) для нормалізації забезпечення фінансовими ресурсами всіх суб'єктів системи.

Останніми роками фінансовій безпеці приділяється досить велика увага, і вона не випадкова. Адже для ефективного функціонування як держави, так і господарюючих суб'єктів, необхідне, передусім, зміцнення фінансового потенціалу реального сектора економіки. Відповідно, формування ефективної системи управління фінансовою безпекою повинно стати однією з важливих складових сучасної економічної політики як на рівні держави, так і на рівні суб'єктів господарювання.

Управління ФБ підприємства визначається цілями його функціонування на певному етапі та являє собою сукупність ієрархічно взаємопов'язаних і взаємообумовлених елементів, змістовність яких відображає особливості конкретних процесів, які наразі є пріоритетними для підприємства [18; 21]. В узагальненому вигляді процес управління ФБП повинен містити такі етапи:

- визначення видів і причин виникнення негативних впливів на функціонування підприємства;
- визначення стану і оцінювання поточного рівня фінансової безпеки;
- оцінювання конкурентного стану господарюючого суб'єкта;
- розробка системи заходів щодо нівелювання потенційних загроз і ризиків для забезпечення необхідного рівня захисту.

Однак управління ФБ не обмежується і не зводиться виключно до забезпечення захисту її суб'єктів на різних рівнях управління. Формування та впровадження у практичну діяльність ефективного забезпечення фінансової безпеки передбачає стійкий і поступальний взаємопов'язаний та взаємообумовлений розвиток усіх її компонентів на усіх рівнях.

Висновки. У сучасних умовах господарювання ЕБ визначає національну безпеку загалом. Визначальною складовою економіки будь-якої країни є її фінансово-кредитна сфера, тому система забезпечення фінансової безпеки – надзвичайно важлива складова системи забезпечення національної економічної безпеки.

Стрижневим елементом системи ЕБ є фінансова безпека. Оскільки диспропорції саме в цій сфері негативно впливають на всю сукупність складових системи, саме досягнення стану ФБ на всіх рівнях (від окремого господарюючого суб'єкта до сучасного господарства в цілому) є передумовою і запорукою успішного функціонування національної економіки.

Головна мета фінансової безпеки підприємства як основної складової економічної безпеки держави полягає в тому, щоб гарантувати його стабільне функціонування і розвиток у поточному та перспективному періодах, що дасть змогу, в кінцевому підсумку, максимізувати його ринкову вартість. Крім цього, з метою уникнення загрози втрати економічної і фінансової безпеки підприємства, необхідно здійснювати постійний моніторинг всієї сукупності чинників, від яких залежить його конкурентоспроможність на ринку та інвестиційна привабливість.

Таким чином, проблема фінансової безпеки стає системною, вона торкається і пов'язує країни, регіони, господарюючі суб'єкти, політику, економіку, фінанси тощо. Головною умовою ФБ держави є кількісне й якісне зростання національної економіки. Проблема забезпечення належної підтримки ФБ держави є першочерговою, оскільки стосується функціонування держави та існування суспільства в цілому.

Основним довгостроковим напрямом державної політики у сфері фінансової безпеки в контексті Національної економічної стратегії 2030 є забезпечення фінансово-економічної стабілізації у країні. Серед ключових завдань забезпечення ЕБ з позиції швидкого та сталого розвитку економіки України є: підвищення конкурентоспроможності, інноваційне зростання та сталий розвиток. Відповідно, макроекономічна політика держави в цьому контексті повинна забезпечити швидке та стабільне зростання економіки країни, стійкість публічних фінансів та покращання суверенних рейтингів, збереження макроекономічної стабільності та створення ефективного фінансового сектора.

З метою забезпечення реалізації Національної економічної стратегії та стратегії фінансової безпеки підприємств потрібно також розробити відповідний механізм розрахунку і мати обґрунтовані значення кількісних і якісних параметрів стану ключових складових системи фінансової безпеки, що і становитиме перспективи подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лисяк Л. В. Сучасний стан та основні проблеми фінансової безпеки України. *Ефективна економіка*. 2015. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4690>.
2. Язлюк Б. О., Гевко Р. Б., Дзядикевич Ю. В. Теоретичні та прикладні аспекти економічної безпеки України. *Інноваційна економіка*. 2015. № 4. С. 301-310.
3. Койло В. В. Теоретико-методологічні підходи до оцінки поняття фінансової безпеки в умовах зростання загроз країни. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Вип. 23. Ч. 2. С. 38-42.
4. Morgan P. J., Pontines V. Financial Stability And Financial Inclusion: The Case Of SME Lending. *The Singapore Economic Review (SER)*. World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd. 2018. Vol. 63(01). P. 111-124. URL: <https://doi.org/10.1142/S0217590818410035>.
5. Pera J. An enterprise's financial stability and its sustainable growth. A risk-based perspective. *International Entrepreneurship Review*. 2017. Vol. 3. № 2. P. 49-62.
6. Лиса О. В. Фінансова безпека суб'єктів господарювання в сучасних умовах. *Економічний аналіз: зб. наук. праць; редкол.: О. В. Ярошук (голов. ред.) та ін.* Тернопіль: Вид.-поліграф. центр ТНЕУ "Економічна думка", 2016. Т. 26. № 1. С. 58-64.
7. Сусіденко О. В. Фінансова безпека підприємства: теорія, методи, практика: монографія. Київ: ЦУЛ, 2015. 128 с.
8. Некрасенко Л. А., Рибалка Ю. М. Складові управління фінансовою безпекою підприємств. URL: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/3.2/162.pdf>.

9. Краснокутська Н. С., Коптева Г. М. Дефініція поняття "фінансова безпека підприємства": основні підходи та особливості. *Бізнесінформ*. 2019. № 7. С. 14-19.
10. Белялов Т. Е., Корінь І. В. Фінансово-економічна безпека підприємства та напрями її підвищення. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Вип. 2(07). С. 235-238.
11. Krutova A., Stavetskaya T., Shevchuk I. The problems of the enterprises' financial security. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2015. Вип. 1. С. 93-105.
12. Astanaqulov O. Financial stability of an enterprise as a result of forecasting indicators of its investment activity. *International Finance and Accounting*. 2019. Is. 5. Article 13. URL: <https://uzjournals.edu.uz/interfinance/vol2019/iss5/13>.
13. Zwolak J. The financial security of small- and medium-sized enterprises in Poland. *Ekonomski pregled*. 2017. 68 (4). P. 399-412. URL: <https://hrcak.srce.hr/187556>.
14. Isac B. Financial stability an Imperative condition to develop the Enterprise Phenomenon. *Accounting and Finance Research*. 2015. 4(2) P. 14-23. URL: <http://www.sciedu.ca/journal/index.php/afr/article/view/6385>.
15. Blakyta G., Ganushchak T. Enterprise financial security as a component of the economic security of the state. *Investment Management and Financial Innovations*. 2018. Vol. 15. Is. 2. P. 248-256.
16. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.
17. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
18. Гринюк Н. А. Інноваційні підходи до вивчення стану фінансової безпеки підприємств України. *Проблеми науки*. 2009. № 1. С. 8-15.
19. Національна економічна стратегія 2030. URL: <https://nes2030.org.ua>.
20. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>.
21. Dokiienko L., Hrynyuk N., Lapko O., Kramarev H. Financial security diagnostics tools for corporate enterprises. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2020. № 3 (34). С. 184-194.

Стаття надійшла до редакції 02.02.2021.

Hrynyuk N., Dokiienko L. Financial security of Ukrainian enterprises.

Background. The level of development of the real sector of the economy and its components depends on financial security, which is a fundamental component of the system of economic security.

Analysis of recent researches and publications has shown that insufficient attention is paid to the study of the role and place of financial security of the enterprise as a component of economic security of the country.

The **aim** of the article is to study the state of financial security of Ukrainian enterprises as the main subject of the country's economic security system.

Materials and methods. General scientific and empirical techniques based on a systematic approach are used in the research; methods of generalization, comparison, analysis, synthesis and formalization are applied.

Results. The growing importance of financial security system is due to the negative dynamics of processes in the socio-economic sphere in general and, in particular, the disorder of the system of public finance and business finance. Arrangement of appropriate conditions, aimed at normalizing the provision of economic entities and sectors of the economy with financial resources and improving the efficiency of their use should be the priorities of the state in the field of financial security.

It is necessary to strengthen the financial potential of the real sector of the economy in general and economic entities in particular for the state and individual economic entities functioning. The formation of management system financial security should become one of the important components of modern economic policy at macro and micro levels.

Conclusion. *The main component in the system of economic security is financial security, the problems of which affect any sector of the national economy. The security of the financial system must be achieved at macro (national economy) and at micro level (individual economic entities).*

The main purpose of financial security of the enterprise as the main component of economic security of the state is to guarantee its constant stable and most effective functioning, as well as to ensure high development potential in the future.

Keywords: security, economic security, financial security, financial security of the enterprise.

REFERENCES

1. Lysjak, L. V. (2015). Suchasnyj stan ta osnovni problemy finansovoi' bezpeky Ukrainy [Current state and main problems of financial security of Ukraine]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 12. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4690> [in Ukrainian].
2. Jazljuk, B. O., Gevko R. B., & Dzijadykevych Ju. V. (2015). Teoretychni ta prykladni aspekty ekonomichnoi' bezpeky Ukrainy [Theoretical and applied aspects of economic security of Ukraine]. *Innovacijna ekonomika – Innovative economy*, 4, 301-310 [in Ukrainian].
3. Kojlo, V. V. (2017). Teoretyko-metodologichni pidhody do ocinky ponjattja finansovoi' bezpeky v umovah zrostantnja zagroz kraïny [Theoretical and methodological approaches to assessment of the concept of financial security in the conditions of growing threats to the country]. *Naukovyj visnyk Hersons'kogo derzhavnogo universytetu – Scientific Bulletin of Kherson State University*. (Vol. 23). P. 2, 38-42 [in Ukrainian].
4. Morgan, P. J., & Pontines, V. (2018). Financial Stability And Financial Inclusion: The Case Of SME Lending. *The Singapore Economic Review (SER)*. World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd. (Vol. 63(01), 111-124. Retrieved from <https://doi.org/10.1142/S0217590818410035> [in English].
5. Pera, J. (2017). An enterprise's financial stability and its sustainable growth. A risk-based perspective. *International Entrepreneurship Review*. (Vol. 3), 2, 49-62 [in English].
6. Lysa, O. V. (2016). Finansova bezpeka sub'ektiv gospodarjuvannja v suchasnyh umovah [Financial security of business entities in modern conditions]. *Ekonomichnyj analiz – Economic analysis: collection of scientific works*; O. V. Jaroshhuk (Ed.) Ternopil': Vyd.-poligraf. centr TNEU "Ekonomichna dumka", T. 26. № 1. S. 58-64 [in Ukrainian].
7. Susidenko, O. V. (2015). *Finansova bezpeka pidpryjemstva: teorija, metody, praktyka [Financial security of the enterprise: theory, methods, practice]*. Kyiv: CUL [in Ukrainian].
8. Nekrasenko, L. A., & Rybalka, Ju. M. Skladovi upravlinnja finansovoju bezpekoju pidpryjemstv [Components of management of enterprises financial security]. www.pdaa.edu.ua. Retrieved from <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/3.2/162.pdf> [in Ukrainian].
9. Krasnokuts'ka, N. S., & Koptjeva, G. M. (2019). Definicija ponjattja "finansova bezpeka pidpryjemstva": osnovni pidhody ta osoblyvosti [Definition of the concept of "financial security of the enterprise": basic approaches and features]. *Biznesinform – Businessinform*, 7, 14-19 [in Ukrainian].
10. Beljalov, T. E., & Korin', I. V. (2017). Finansovo-ekonomichna bezpeka pidpryjemstva ta naprjamy i'i' pidvyshhennja [Financial and economic security of the enterprise and directions of its improvement]. *Shidna Jevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnja – Eastern Europe: economy, business and management*. Is. 2(07), 235-238 [in Ukrainian].

11. Krutova, A., Staverskaya, T., & Shevchuk, I. (2015). The problems of the enterprises' financial security. *Ekonomichna strategija i perspektyvy rozvytku sfery torgivli ta poslug – Economic strategy and prospects for development of trade and service sector*. Is. 1, 93-105 [in Ukrainian].
12. Astanaqulov, O. (2019). Financial stability of an enterprise as a result of forecasting indicators of its investment activity. *International Finance and Accounting*. Is. 5. Article 13. Retrieved from <https://uzjournals.edu.uz/interfinance/vol2019/iss5/13> [in English].
13. Zwolak, J. (2017). The financial security of small- and medium-sized enterprises in Poland. *Ekonomski pregled*. 68 (4), 399-412. Retrieved from <https://hrcak.srce.hr/187556> [in English].
14. Isac, B. (2015). Financial stability an Imperative condition to develop the Enterprise Phenomenon. *Accounting and Finance Research*, 4(2), 14-23. Retrieved from <http://www.sciedu.ca/journal/index.php/afri/article/view/6385> [in English].
15. Blakytka, G., & Ganushchak, T. (2018). Enterprise financial security as a component of the economic security of the state. *Investment Management and Financial Innovations*. (Vol. 150. Is. 2, 248-256 [in English].
16. Oficijnyj sajt Ministerstva finansiv Ukrainy [Official site of the Ministry of Finance of Ukraine]. www.minfin.gov.ua. Retrieved from <http://www.minfin.gov.ua> [in Ukrainian].
17. Oficijnyj sajt Derzhavnogo komitetu statystyky Ukrainy [Official site of the State Statistics Committee of Ukraine]. www.ukrstat.gov.ua. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
18. Grynjuk, N. A. (2009). Innovacijni pidhody do vuvchennja stanu finansovoi' bezpeky pidprijemstv Ukrainy [Innovative approaches to studying the state of financial security of Ukrainian enterprises]. *Problemy nauky – Problems of science*, 1, 8-15 [in Ukrainian].
19. Nacional'na ekonomichna strategija 2030 [National Economic Strategy 2030]. nes2030.org.ua. Retrieved from <https://nes2030.org.ua> [in Ukrainian].
20. Oficijnyj sajt Nacional'nogo banku Ukrainy [Oficijnyj sajt Nacional'nogo banku Ukrainy]. bank.gov.ua. Retrieved from <https://bank.gov.ua> [in Ukrainian].
21. Dokiienko, L., Hrynyuk, N., Lapko, O., & Kramarev, H. (2020). Financial security diagnostics tools for corporate enterprises. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, 3 (34), 184-194 [in English].